

Brüssel, 29. aprill 2021
(OR. en)

8169/21

LIMITE

JEUN 39
SOC 228
EMPL 167
EDUC 137
SAN 243
SUSTDEV 50
GENDER 26

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Eelnõu: nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järelused, milles käsitletakse mitmetasandilise valitsemise tugevdamist noorte otsustusprotsessides osalemise edendamisel – Heakskiitmine

---

Delegatsioonidele edastatakse lisas noorte töörühma koostatud järeluste eelnõu, milles käsitletakse mitmetasandilise valitsemise tugevdamist noorte otsustusprotsessides osalemise edendamisel. Praeguseks on kõik delegatsioonid tekstiga nõustunud.

Sellest tulenevalt palutakse alaliste esindajate komiteel kinnitada noorte töörühmas saavutatud kokkulepe lisas esitatud teksti suhtes ning edastada tekst 17.–18. mail 2021 kokku tulevale nõukogule (haridus, noored, kultuur ja sport) heakskiitmiseks ning selle järgnevas avaldamiseks *Euroopa Liidu Teatajas*.

**Eelnõu: nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused,
milles käsitletakse mitmetasandilise valitsemise tugevdamist noorte otsustusprotsessides
osalemise edendamisel**

NÕUKOGU JA NÕUKOGUS KOKKU TULNUD LIIKMESRIIKIDE VALITSUSTE
ESINDAJAD,

TULETADES MEELDE, ET

1. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 165 on sätestatud, et Euroopa Liidu tegevusega püütakse ergutada noori osalema Euroopa demokraatias;
2. Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 on sätestatud, et „liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine“. Artikli 10 lõikega 3 tunnistatakse iga kodaniku õigust osaleda Euroopa Liidu demokraatias;
3. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklites 11 ja 12 on sätestatud, et igäihel on õigus sõnavabadusele ja õigus rahumeelselt koguneda ning moodustada ühinguid. Artiklis 24 on sätestatud, et lapsed võivad vabalt väljendada oma seisukohti ning et neid seisukohti võetakse arvesse lapsega seotud küsimustes vastavalt tema vanusele ja küpsusele;

4. nõukogu resolutsioonis noortevaldkonnas tehtava Euroopa koostöö raamistiku kohta: Euroopa Liidu noortestrategia 2019–2027¹ osutatakse sellele, kui oluline on toetada sotsiaalselt kaasatust ja kodanikuaktiivsust ning seatakse eesmärgiks tagada, et kõikidel noortel on ühiskonnas osalemiseks vajalikud vahendid. Resolutsioonis tunnustatakse ka osalemist² ning ülemaailmsed, Euroopa, riiklikku, piirkondlikku ja kohalikku mõõdet³;
5. ÜRO kestliku arengu tegevuskavas 2030⁴ nimetatakse noori kestliku arengu aktiivseteks osalejateks; ÜRO ülemaailmses noorte tegevusprogrammis⁵ kutsutakse noori ühiskonnaelus täielikult ja tõhusalt osalema;
6. Euroopa Nõukogu noorte kohaliku ja piirkondliku tasandi ühiskondlikus elus osalemise Euroopa hartas⁶ rõhutatakse vajadust tugevdada noorte võimalusi kasutada täiel määral oma õigusi ja vabadusi, eelkõige neid, mis on seotud osalemisega;
7. nõukogu järeldustes Euroopa noorte demokraatiateadlikkuse ja demokraatliku kaasatuse edendamise kohta⁷ tunnustatakse, et kõigil noortel peaks olema võimalik sisuliselt osaleda otsuste tegemisel kõigis neid puudutavates küsimustes. Neil on õigus sõnavabadusele, teabe saamisele ja kaitsele diskrimineerimise eest;

---

¹ ELT C 456, 18.12.2018, lk 1.

² „Tunnistades, et kõik noored on ühiskonna jaoks ressurss, peaks kõigi noori puudutavate poliitikameetmete ja tegevustega toetama noorte õigust osaleda neid mõjutava poliitika väljatöötamises, rakendamises ja järelmeetmete võtmises, viies seda ellu noorte ja noorteorganisatsioonide sisulise osalemise kaudu. Selles kontekstis tuleks poliitika kujundamisel arvesse võtta muutusi, mis on seotud digitaalse kommunikatsiooniga ja mõjutavad demokraatlikku kodanikuosalust“.

³ „Noortele avalduva kestliku mõju tagamiseks on oluline, et ELi noortepoliitika rakendamisel võetaks arvesse seoseid piirkondliku ja kohaliku tasandiga ning et tegevustega toetatakse noortepoliitikat rohujuuretasandil. Samas tuleks noorte arvamust arvesse võtta alati, kui käsitletakse ülemaailmseid küsimusi“.

⁴ https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

⁵ <https://www.un.org/development/desa/youth/world-programme-of-action-for-youth.html>

⁶ „1992, Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life, 2003 and 2015“ (1992, noorte kohaliku ja piirkondliku tasandi ühiskondlikus elus osalemise muudetud Euroopa harta, 2003 ja 2015).

⁷ ELT C 415, 1.12.2020, lk 16.

8. nõukogu järeldustes noorte rolli kohta turvalise, sidusa ja harmoonilise ühiskonna ülesehitamisel Euroopas⁸ märgitakse, et noored on väärtuslikud innovaatorid ja muutuste algatajad ning et nende panust tuleks aktiivselt toetada, soodustada ja pidada väga oluliseks rahumeelse ühiskonna ülesehitamisel ja demokraatliku valitsemistava toetamisel;
9. nõukogu resolutsiooniga, milles käsitletakse noorte julgustamist osaleda poliitilises tegevuses Euroopa demokraatia elluviimisel⁹ ja nõukogu resolutsiooniga kõigi noorte Euroopa demokraatias osalemise uute ja tõhusate vormide edendamise kohta¹⁰ tugevdatakse üldist noortemõõdet ja neis rõhutatakse, kui oluline on noorte aktiivne ja vastutustundlik osalus noorte elu mõjutava poliitika väljatöötamisel;
10. 2019. aasta Eurobaromeetri noori käsitlev kiiruuring¹¹ näitab, et noored osalevad demokraatias väga aktiivselt ja et osalemise tase on tõusuteel, kusjuures kolm neljandikku noortest vastanutest on osalenud mingit liiki organiseeritud liikumises;
11. uuring noorte esindatuse kohta ELis¹² näitab, et ELi noortesektor on kasvamas ning et traditsioonilistel noortestruktuuridel, näiteks valitsusvälistel organisatsioonidel ja võrgustikel on jätkuvalt oluline roll; samuti tuuakse välja vajadus mitmekesisemate ja paindlikumate osalemisvõimaluste järele,

---

⁸ ELT C 195, 7.6.2018, lk 13.

⁹ ELT C 417, 15.12.2015, lk 10.

¹⁰ ELT C 169, 9.6.2011, lk 1.

¹¹ „Flash Eurobarometer 478: How do we build a stronger, more united Europe? The views of young people“ (Eurobaromeetri kiiruuring nr 478: Kuidas luua tugevam ja ühtsem Euroopa? Noorte arvamused), https://data.europa.eu/data/datasets/s2224_478_eng?locale=et

¹² „Study on the landscape of youth representation in the EU“ (Uuring noorte esindatuse kohta ELis) 2019, <https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/57e87ca0-900d-11ea-812f-01aa75ed71a1>

12. kuigi on tehtud märkimisväärseid edusamme, on noortel endiselt vähem osalemisvõimalusi, nad on otsustusprotsessides alaesindatud ja seisavad silmitsi mitmete probleemidega, mida COVID-19 pandeemia on süvendanud. Haavatavas olukorras olevate noorte seas võimendunud peamiste probleemide¹³ hulka kuuluvad suurem töötusrisk, tööalane ebakindlus, vaesus, tõrjutus, marginaliseerimine, diskrimineerimine ja ebavõrdsus, ebapiisavad investeeringud oskuste arendamisse ning mõju noorte vaimsele tervisele;
13. noorte suurenev haavatavus on seotud ebavõrdse juurdepääsuga kaasavale formaalõppele ja -koolitusele, mitteformaalsele ja informaalsetele õppele ning võimalustele, samuti ülesindatusega mittestandardsetes töös ja ebapiisava juurdepääsuga sotsiaalkaitsele, millel on struktuurne mõju noorte elule, emantsipatsioonile ja liikumisele iseseisvuse suunas, eelkõige seoses juurdepääsuga eluasemele, õiglastele elutingimustele, tervishoiule ja inimväärtetele töökohtadele;

---

¹³ „Partnership between the EU and the CoE in the field of youth, „Towards a better understanding of the impact of Covid-19 on the youth sector““ (ELi ja Euroopa Nõukogu partnerlus noorte valdkonnas, „COVID-19 tõttu noortesektorile avalduva mõju parem mõistmine“), <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/72351197/Summary+13+Oct+2020.pdf/c8808ff7-25bef7f9-3504-b2a189a64bd0>; Euroopa Parlament, „COVID-19: MEPs ask to prevent lasting damage on youth and on sport“ (COVID-19: parlamendiliikmed paluvad vältida püsivat kahju noortele ja spordile) (jaanuar 2021) <https://www.europarl.europa.eu/news/et/press-room/20210122IPR96224/covid-19-meps-ask-to-prevent-lasting-damage-on-youth-and-on-sport>; „OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19), „Youth and COVID-19: „Response, recovery and resilience““ (Noored ja COVID-19: reageerimine, taastumine ja vastupanuvõime) (juuni 2020), <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/youth-and-covid-19-response-recovery-and-resilience-c40e61c6/>; „ILO, Youth employment“ (ILO, noorte tööhõive), <https://www.ilo.org/global/topics/youth-employment/lang-en/index.htm>.

14. noortele tuleb kiiresti pakkuda kvaliteetset kodanikuharidust, mis edendab demokraatlikke väärtusi ning annab neile info- ja meediapädevuse, et mõista poliitilist ja ühiskondlikku konteksti, tunda ära desinformatsiooni, polariseerumise ja propagandaga seotud ohud ning saada täielik ja sõltumatu teave asjakohaste valikute ja otsuste tegemiseks;
15. Euroopa Ülemkogu uues strateegilises tegevuskavas aastateks 2019–2024¹⁴ ja komisjoni 2021. aasta tööprogrammis¹⁵ tunnistatakse noorte rolli kliimaneutraalse, rohelise, õiglase, digitaalse ja sotsiaalse Euroopa ülesehitamisel, säästva tootmise ja tarbimise edendamisel ning kestliku arengu tegevuskava 2030 ja Pariisi kliimakokkuleppe rakendamisel;
16. mitteformaalsel ja informaaalsel õppel on võtmeroll, näiteks seoses kodanikuküsimuste ja osalemisega; see on lõimitud Euroopa noorsootöö tegevuskavasse¹⁶ ning selle eesmärk on tugevdada ja arendada koostööd noorsootöös osalejate vahel mitmes valdkonnas kooskõlas nn Bonni protsessiga ja noorsootöö arendamise strateegilise raamistiku rakendamisega¹⁷,

---

¹⁴ <https://www.consilium.europa.eu/media/39927/a-new-strategic-agenda-2019-2024-et.pdf>

¹⁵ https://ec.europa.eu/info/publications/2021-commission-work-programme-key-documents_et

¹⁶ Resolutsioon Euroopa noorsootöö tegevuskava koostamise raamistiku kohta (2020/C415/01), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2020.415.01.0001.01.EST&toc=OJ%3AC%3A2020%3A415%3ATOC

¹⁷ Kolmas Euroopa noorsootööalane kokkutulek lõppdeklaratsioon. https://www.eywc2020.eu/downloads/doctrine/WebforumVeranstaltungenWebsiteBundle:Media-file-54/EN_3rd%20EYWC_final%20Declaration.pdf

17. noored annavad olulise panuse ühiskonna edasiarendamisse. Täna tehtud otsused mõjutavad nii nende praegust kui ka tulevast elu. Noori mõjutavad valdkonnaülesed ja kogu poliitilise tegevusega seotud küsimused ja seetõttu on demokraatliku esindatuse põhimõtte edendamiseks oluline nende osalemine ja kaasamine ühiskondlikele, keskkonnaalastele, digitaalsetele, majanduslikele, kultuurilistele ja poliitilistele probleemidele lahenduste leidmisel. See peaks võimaldama noortel võtta ise vastutust oma elu eest, õppida, rääkida kaasa vastupanuvõimelise, sidusa, kaasava, kliimanetraalse, jõuka, õiglase ja kestliku ühiskonna ülesehitamisel ning panustada Euroopa taastumisele ulatuslike kriisiolukordade puhul, nagu COVID-19 pandeemia, ning aidata kaasa digi- ja rohepöördele;
18. tagamaks tõhusa lähenemise mitmetasandilisele valitsemisele¹⁸ noortevaldkonnas ja eelkõige noorte osalemisele, on oluline toetada noorte esindatuse juurutamist ja arendamist kõigil tasanditel,¹⁹ tunnistada noorte õigust organiseeruda ja osaleda ning võimaldada neil seda teha. Noorteorganisatsioonide ja -struktuuride tunnustamine ja toetamine, tagades kõigil tasanditel soodsa keskkonna, on hädavajalik noorte tõhusaks, sisukaks ja kestlikuks osalemiseks otsustusprotsessides;

---

¹⁸ Vt määratlus lisas.

¹⁹ Vt määratlus lisas.

19. Euroopa Liidu noortestrategias 2019–2027²⁰ viidatakse noorte osalemisele demokraatias, toetatakse sotsiaalset kaasatust ja kodanikuaktiivsust ning seatakse eesmärgiks tagada, et kõikidel noortel on ühiskonnas osalemiseks vajalikud vahendid, rõhutades noorte visiooni ja Euroopa eesmärkide elluviimist, võttes kasutusele ELi tasandi poliitikavahendeid ning riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi meetmeid kõigi huvirühmade poolt;
20. Euroopa noorte 11 eesmärgi²¹ keskenduvad noorte Euroopa visioonile, määratlevad valdkonnaülesed valdkonnad, mis mõjutavad noorte elu, ning kajastavad nende jaoks olulisi prioriteete, sealhulgas noorte osalemist Euroopa noorte eesmärgis nr 9 „Koht ja osalusvõimalused kõigile“;
21. noorte osalemine tähendab õiguste kasutamist ja võimaluste olemasolu, võrdset juurdepääsu, toetust ja vastutust, et osaleda ja mõjutada otsuseid ning süstemaatilist kaasatust meetmetesse ja tegevustesse, mis aitavad tugevdada ELi väärtustel põhinevat ühiskonda;
22. noorte osalemine tähendab ka kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahenemise ärahoidmist, mis mõjutab oluliselt otsustusprotsesse ja tekitab täiendavaid väljakutseid noortele, noorteorganisatsioonidele ja -struktuuridele ning noorsootöötajatele;

---

²⁰ ELT C 456, 18.12.2018, lk 1.

²¹ ELi noortestrategia, 3. lisa, samas.

23. ELi noortedialoog²² on viimase kümne aasta jooksul aidanud oluliselt kaasa noorte osaluse edendamisele kõigil tasanditel, kaasates noortenõukogud, riiklikud töörühmad ja muud noorte sidusrühmad, edendades samal ajal struktureeritud dialoogi asjaomaste poliitikakujundajatega. Noorte kodanikuühiskonna sidusrühmad, eelkõige Euroopa noortefoorum, rahvusvahelised valitsusvälised noorteorganisatsioonid ja riiklikud noortenõukogud on andnud väärtusliku panuse noorte esindatusse ELi tasandi otsustusprotsessides, muu hulgas Euroopa Liidu noortekonverentside kaudu;
24. noortepoliitika juhtimine on ELi liikmesriikides erinev, arvestades nende erinevat poliitilist, kultuurilist, ajaloolist, ühiskondlikku ja geograafilist tausta. Neil on erinevad raamistikud (nt noortepoliitika arendamise õigusraamistik, valitud organite / seadusandlike struktuuride roll või noortepoliitikaga hõlmatud teemad) ning erinevad rakendamismudelid (nt horisontaalne, vertikaalne, valdkonnaülene koordineerimine, rakendamisvolitused avaliku halduse eri tasanditel)²³;
25. noorte esindatuse ja osalemise aluseks on noored, kes väljendavad end paljudes erinevates vormides ja geograafilistes kontekstides. Need vormid hõlmavad organisatsioone ja mitteformaalseid rühmi alates linnakeskkonnast kuni maa- ja äärepoolsete piirkondadeni,²⁴ noorsootöö struktuure, noortenõukogusid ja noorteorganisatsioone kõikidel tasanditel, samuti noori, kes ei kuulu olemasolevatesse struktuuridesse või organisatsioonidesse,

---

²² ELT C 189, 2.6.2019, lk 1.

²³ „Insights into youth policy governance“, (Teave noortepoliitika juhtimise kohta), noortepartnerlus 2018, https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261953/122018-Insights_web.pdf/99400a12-31e8-76e2-f062-95abec820808

²⁴ ELT C 193, 9.6.2020, lk 3.

26. on oluline, et kõigil noortel oleksid võrdsed võimalused osaleda, olla kaasatud ja suurendada oma mõjuvõimu asjakohastes otsustusprotsessides kõigil tasanditel. Selline osalemine ei ole oluline mitte ainult noortepoliitika kvaliteedi seisukohast, vaid ka kõigi muude noori mõjutavate valdkonnaülest poliitikameetmete jaoks. See puudutab noorte isiklikku, sotsiaalset, kultuurilist ja intellektuaalset arengut ning nende üleminekut täiskasvanuikka²⁵;
27. noorte osalemine loob kuuluvustunnet, kodanikutunnet ja solidaarsust ning muudab poliitilised protsessid läbipaistvamaks ja noorte suhtes vastutustundlikumaks. Samal ajal suurendab noorte osalemine noorte mõjuvõimu ja aitab neil arendada enesekindlust ning algatusvõimet, isevastutust ja vastutustunnet, võimaldades neil seeläbi omandada ja suurendada kogemusi ja asjakohaseid oskusi osalemiseks demokraatias ja tööeluks sellistes valdkondades nagu kriitiline mõtlemine, suhtlemine, läbirääkimised ja meeskonnavaim;
28. mitmetasandilise valitsemise süvalaiendamine noorte otsustusprotsessides osalemise edendamisel soodustab kaasavat ja vastupanuvõimelist ühiskonda, tugevdab sotsiaalset, ühiskondlikku ja territoriaalset ühtekuuluvust ning tugevdab Euroopa ja kohaliku tasandi poliitika vahelisi seoseid selliste konkreetsete algatuste kaudu, nagu Euroopa noortepealinn ja programmi „Erasmus+“ programmi „Aktiivsed noored“ projekt „Europe goes local“ („Euroopa kohalikuks“)²⁶. Samal ajal suurendab see noorte mõjuvõimu, luues neile võimalusi rakendada ja parandada teadmisi, oskusi, pädevusi ja hoiakuid, mida nad vajavad, et täiel määral osaleda mitmekesisel ühiskonnas ja olla valmis tulevasteks väljakutseteks;

---

²⁵ Lissaboni noortefoorumi +21 (Lisboa +21) lõppdeklaratsioon.

²⁶ <https://www.europegoeslocal.eu/about/>

29. meie demokraatia digipöördega²⁷ kaasneb vajadus uurida ja edendada osalemise innovaatiliste ja alternatiivsete vormide, nt demokraatia digivahendite kasutamist, tunnistades samal ajal digikeskkonnas osalemise probleeme ja mõnede noorte piiratud juurdepääsu internetile või digitehnoloogiale või nende kasutamiseks vajalike oskuste ja teadmiste puudumist. Seetõttu on vaja pakkuda juurdepääsu ja kohandatud lahendusi, et digivahendite abil toetada noorte osalemist demokraatias ja neid kaasata;
30. täiendavalt tuleb toetada poliitikat, mis loob noortele rohkem võimalusi ja võimaldab neil täiel määral ühiskonnas osaleda. Sellega seoses tuleb tugevdada noorsootöö, mitteformaalse ja informaalset õppe ning kõigi noortega peetava tõhusa dialoogi rolli valdkondadevahelise lähenemisviisi raames sellistes valdkondades nagu sotsiaalpoliitika, tööhõive, haridus, digiüleminek, tervishoid, eluase, kultuur ja keskkond;
31. noorte tõhusaks osalemiseks²⁸ ühiskonnas tuleb võtta arvesse mõningaid põhiaspekte, näiteks noortepoliitika juhtimise kaardistamist, noorsoopoliitika mehhanismide võrdlevat õppimist²⁹ kõigil tasanditel, riigiametnike koolitamist noorte osalemise teemadel ning noorte rolli ja kohustuste kindlaksmääramist poliitika kujundamisel, väljatöötamisel, rakendamisel ja hindamisel,

---

²⁷ Komisjoni teatis Euroopa demokraatia tegevuskava kohta,

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EST/TXT/?uri=COM:2020:790:FIN&qid=1607079662423>

²⁸ „Insights into youth policy governance”, Youth Partnership, 2018“ („Teave noortepoliitika juhtimise kohta“, noortepartnerlus, 2018),

https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261953/122018-Insights_web.pdf/99400a12-31e8-76e2-f062-95abec820808

²⁹ Vt määratlus lisas.

VÕTAVAD TEADMISEKS

32. noorte ideid ja arvamusi, mida vahetati 2021. aasta märtsis toimunud ELi noortekonverentsil, kus noored tutvustasid mitmeid algatusi, mis annavad otsustajatele, noorteorganisatsioonidele ja noortele endile väärtuslikku inspiratsiooni meetmete võtmiseks, et edendada noorte seas demokraatiat kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa tasandil. Need ideed ja arvamused käsitlevad järgmist:

- asjakohastel tasanditel luuakse mehhanismid, et konsulteerida noortega riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi poliitika küsimustes;
- korraldatakse mitteformaalset õpet ja arvamuste kujundamise alaseid koolitusi noortele, sealhulgas vähemate võimalustega noortele;
- valimisiga ja -õigust langetatakse 16. eluaastani ja koos sellega tagatakse kodanikuharidus, et julgustada noori valimistel aktiivselt osalema ja suurendada nende mõjuvõimu;
- tehakse kindlaks noortele kättesaadav avalik ruum ja edendatakse selle kasutamist ning ühtlustatakse sellealast teavet;
- ühiselt töötatakse välja ja võetakse vastu ELi suunised ja kvaliteedimärgised, et tagada kõigile noortele juurdepääs noortesõbralikule, turvalisele ja kaasavale digikeskkonnale;
- luuakse platvormid, millega toetada noorte juhitavaid alt üles algatusi ning noorteorganisatsioone kohalikul ja piirkondlikul tasandil;
- laiendatakse koolide õppekavasid ja mitmekesistatakse sidusrühmi valitsusväliste organisatsioonide kaasamise kaudu, et edendada mitteformaalse hariduse kaudu loova mõtlemise, kodanikuaktiivsuse ja otsuste tegemise tavade arendamist,

*KUTSUVAD LIIKMESRIIKE ÜLES TEGEMA KOOSKÕLAS SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTTEGA
JA ASJAKOHASTEL TASANDITEL JÄRGMIST:*

33. suurendama kõigi noorte mõjuvõimu hariduse ja koolituse, noortele suunatud teabe, tagasiside andmise, mitteformaalse ja informaalse õppe, noorsootöö ja muude tegevuste kaudu, mis aitavad kaasa teadlikule ja kriitilisele osalemisele mitmetasandilistes otsustusprotsessides;
34. piisavalt edendama ja toetama kestlike mitmetasandiliste juhtimisstruktuuride loomist või parandamist, et hõlbustada noorte osalemist otsustusprotsessides ja tegevuskavade koostamisel, julgustades samal ajal erinevaid mitteformaalseid osaluspõhiseid lahendusi. See nõuab noorteorganisatsioonide, noorsootöötajate, noorte spetsialistide, noortejuhtide,³⁰ koolide, õpetajate, treenerite, koolitajate ja muude asjaomaste sidusrühmade tunnustamist, toetamist ja täielikku kaasamist. Tuleks teha konkreetseid jõupingutusi, et jõuda noorteni, kes ei osale ametlikes struktuurides ega organisatsioonides, ja suurendada nende mõjuvõimu.
35. edendama ja toetama, eelkõige ebasoodsas olukorras olevates piirkondades ning maa- ja äärepoolsetes piirkondades juurdepääsetavaid füüsilisi, digitaalseid ja hübriidlahendusi, mis hõlbustavad kõikidel tasanditel ja valdkonnaüleselt kõigi noorte tõhusat osalemist otsustusprotsessides ja nende kaasamist kõnealustesse protsessidesse, et pakkuda neile avatud ja turvalist keskkonda ning võimalusi isiklikuks, sotsiaalseks, kultuuriliseks ja erialaseks arenguks;
36. pakkuma võrdseid ja õiglasi võimalusi, toetades kõiki noorte osaluse ja kaasamise vorme kõikidel tasanditel. See lähenemisviis kehtib kõikide noori mõjutavate küsimuste puhul, nagu eluase, haridus ja inimväärased töökohad, kestlik areng, kliimamuutused, inimõigused, põlvkondadevaheline õiglus ja solidaarsus, sooline võrdõiguslikkus, suutlikkuse suurendamine ja digiülemineku mõju kooskõlas põhimõttega, et mitte kedagi ei tohi kõrvale jätta³¹;

---

³⁰ Käesolevates järeldustes hõlmavad noortejuhid ka noori, kes täidavad juhtivat rolli, ilma et nad osaleksid ametlikus organisatsioonis või struktuuris;

³¹ ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030.

37. vajaduse korral looma või säilitama sünergia ja koostöö noortega seotud poliitikavaldkondade ja programmide vahel, eelkõige noorsootöö alase hariduse ja -koolituse ning noorteküsimusi uurivate teadlaste vahel, et edendada kriitilist mõtlemist, anda igakülgset teavet otsustusprotsesside kohta kõikidel tasanditel ning suurendada noorte arusaamist, pühendumust ning tõhusat ja sisulist osalemist,

KUTSUVAD LIIKMESRIIKE JA EUROOPA KOMISJONI ÜLES NENDE VASTAVATES PÄDEVUSVALDKONDADES JA ASJAKOHASTEL TASANDITEL NING VÖTTES NÕUETEKOHASELT ARVESSE SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTET

38. süvalaiendama ja toetama noorte osaluse aktiivseid ja kestlikke struktuure poliitika väljatöötamisel nii noorte jaoks kui koos noortega kõikidel tasanditel ja kõikides valdkondades, andes neile samal ajal juurdepääsu usaldusväärsetele andmetele, tõenditele ning vastutustundlikele ja korrapäraselt läbivaadatavatele otsustusprotsessidele, tuginedes sellistele osalusprotsessidele nagu ELi noortedialog ja muud erinevate poliitikavaldkondade kohased meetmed, mille eesmärk on edendada noorte osalust;
39. toetama selliste lähenemisviiside edasiarendamist ja läbivaatamist, mille eesmärk on suurendada noorte osalemist otsustusprotsessides kõikidel tasanditel. Seejuures võib tugineda olemasolevatele kontseptsioonidele ja mehhanismidele, samuti Euroopa Nõukogu, liikmesriikide ja kodanikuühiskonna organisatsioonide tööle selles valdkonnas. Need lähenemisviisid peaksid hõlmama noori, noorsootöötajaid, noorteorganisatsioone (sh kohalikke noortenõukogusid), spetsialiste, noortepoliitikaga tegelevaid teadlasi ja poliitikakujundajaid kõikidel tasanditel ja kõigist asjakohastest sektoritest;

40. kasutama täiel määral ära asjaomaseid ELi programme (muu hulgas programm „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpus), et edendada ja toetada teadmiste kogumist, tavade vahetamist ja vastastikust õppimist ning noorte osalemise mehhanismide kavandamist, arendamist, rakendamist ja hindamist mitmetasandilise valitsemise põhimõtte alusel;
41. kasutama vajaduse korral tõhusalt ära ELi noori puudutavate näitajate tulemustabelit³² ja võtma asjakohasel juhul arvesse mõjuhinnanguid, milles võrreldakse muu hulgas noorte osalemist otsustusprotsessides ning piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi seoses demograafia, heaolu, demokraatliku kaasatuse ja kestliku arenguga;
42. jätkama ELi noortedialoogi ja liikmesriikides loodud riiklike tööühikute toetamist ning andma asjakohasel juhul riiklikele noortenõukogudele olulise rolli, et kasutada seda raamistikku muudes konsultatsiooniprotsessides, näiteks Euroopa tulevikku käsitleva konverentsi ja algatusega „Uus Euroopa Bauhaus“ seotud protsessides,

KUTSUVAD KOMISJONI ÜLES

43. viima noortevaldkonnas läbi vastastikuse õppimise tegevusi, eesmärgiga vahetada teadmisi ja kogemusi selle kohta, kuidas edendada noorte tõhusat osalemist otsustusprotsessides kõikidel tasanditel ja kõikides poliitikavaldkondades, luues seeläbi ühise arusaama mitmetasandilise valitsemise kontseptsioonist;

---

³² ELi noortestrategia (2019–2027) ja sellega seotud töökava (2019–2021) raames 2019. aastal loodud eksperdirühma poolt välja töötatud kujul.

44. aitama kaasa teadmiste ja suutlikkuse suurendamisele seoses noorte osalemisega erinevate tasandite otsustusprotsessides, sealhulgas võimaluse korral Youth Wiki, noorte teadusvõrgustike ja selliste rahvusvaheliste organisatsioonidega nagu Euroopa Nõukogu, ÜRO, OECD ja muude asjaomaste organitega tehtava koostöö kaudu;
45. kasutama asjakohasel juhul Euroopa Noorteportaali, et suhelda noortega veebipõhiste dialoogide ja konsultatsioonide kaudu,

*KUTSUVAD KÕIKI EUROOPA NOORTEVALDKONNA KOOSTÖÖMEETMETES OSALEJAJD
ÜLES PÜÜDMA*

46. kehtestada läbipaistvad menetlused, mis võimaldavad noortel olla otseselt kaasatud otsustusprotsessi kas individuaalselt, nt noortejuhtide puhul, või noorteorganisatsioonide, noorsootöötajate, õpetajate, teadlaste, ajakirjanike või muude noortega seotud struktuuride või mitteametlike rühmade kaudu. Sellise osalemise puhul tuleks valdkonnaüleselt käsitleda kõiki noorte elu mõjutavaid küsimusi, edendades samas sünergiaid ja koostööd ühistes otsustusprotsessides, jagatud vastutust ja lahenduste rakendamist;
47. laiendada formaalõppe ning informaalset ja mitteformaalset õppimise sidusrühmade võimalusi ühiselt tegutseda, et suurendada noorte osalemist otsustusprotsessides ja toetada erinevaid osalemise õppimise vorme juba varasest east alates, kuna see suurendab elukestva osalemise võimalusi³³.

---

³³ Nõukogu soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes (ELT C 189, 4.6.2018, lk 1).

Mõisted

Käesolevates järeldustes kasutatakse järgmiseid mõisteid:

„mitmetasandiline valitsemine“ – formaalses ja mitteformaalses keskkonnas eksisteerivad otsustusstruktuurid ja -protsessid, mis esinevad erinevatel territoriaalsetel tasanditel (alates kohalikust kuni piirkondliku, riikliku ja Euroopa tasandini) ja milles osalevad noored ja/või noorteorganisatsioonid, kus otsuseid tehakse kõigi osalejate vaheliste kokkulepete kohaselt nii horisontaalselt kui ka vertikaalselt subsidiaarsuse põhimõttele tuginedes ning eesmärgiga teha otsuseid ja rakendada poliitikameetmeid kõige asjakohasemal institutsioonilisel ja territoriaalsel tasandil;

„kõik tasandid“ – vastavalt kontekstile kohalik, piirkondlik, riiklik, Euroopa või ülemaailmne tasand;

„võrdlev õppimine“ – protsess, mille käigus organisatsioon saab võrrelda oma tulemuslikkust teiste organisatsioonide omaga. Eesmärk on õppida teiste organisatsioonide tugevatest külgedest ja sellest, mida nad hästi teevad, saada inspiratsiooni organisatsiooni enda tööks ja samuti õppida vigadest. See on aktiivne ja pidev protsess, mitte ainult näitajate, faktide ja meetmete võrdlus.

Viited

Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajad võtavad käesolevate järelduste vastuvõtmisel teadmiseks järgmise:

- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused Euroopa noorte demokraatiateadlikkuse ja demokraatliku kaasatuse edendamise kohta (ELT C 415, 1.12.2020, lk 16)

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2020.415.01.0016.01.EST&toc=OJ%3AC%3A2020%3A415%3ATOC

- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon Euroopa noorsootöö tegevuskava koostamise raamistiku kohta (ELT C 415, 1.12.2020, lk 1)

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EST/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2020.415.01.0001.01.EST&toc=OJ%3AC%3A2020%3A415%3ATOC

- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused „Noorte võimaluste suurendamine maa- ja äärepoolsetes piirkondades“ (ELT C 193, 9.6.2020, lk 3)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EST/TXT/?uri=CELEX%3A52020XG0609%2801%29&qid=1609185718999>

- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon, millega kehtestatakse suunised ELi noortedialoogi juhtimiseks (ELT C 189, 5.6.2019, lk 1)

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2019.189.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A2019%3A189%3AFULL

- Nõukogu järeldused noorte rolli kohta turvalise, sidusa ja harmoonilise ühiskonna ülesehitamisel Euroopas (ELT C 195, 7.6.2018, lk 13)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EST/TXT/?uri=CELEX%3A52018XG0607%2802%29>

- Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon noortevaldkonnas tehtava Euroopa koostöö raamistiku kohta: Euroopa Liidu noortestrategia 2019–2027 (ELT C 456, 18.12.2018, lk 1)

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EST/TXT/?qid=1601482182235&uri=CELEX:42018Y1218\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EST/TXT/?qid=1601482182235&uri=CELEX:42018Y1218(01))

- Nõukogu resolutsioon, milles käsitletakse noorte julgustamist osaleda poliitilises tegevuses Euroopa demokraatia elluviimisel (ELT C 417, 15.12.2015, lk 10)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EST/TXT/?uri=CELEX%3A42015Y1215%2802%29&qid=1609181989853>

- Nõukogu soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes (ELT C 189, 4.6.2018, lk 1)

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EST/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2018.189.01.0001.01.EST

- Nõukogu soovitus mitteformaalse ja informaalse õppe valideerimise kohta (ELT C 398, 22.12.2012, lk 1)

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EST/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012H1222\(01\)&from=EST](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EST/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012H1222(01)&from=EST)

- Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon kõigi noorte Euroopa demokraatias osalemise uute ja tõhusate vormide edendamise kohta (ELT C 169, 9.6.2011, lk 1)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EST/TXT/?uri=CELEX%3A42011Y0609%2801%29>

- Uus strateegiline tegevuskava 2019–2024, Euroopa Ülemkogu

<https://www.consilium.europa.eu/media/39927/a-new-strategic-agenda-2019-2024-et.pdf>

- Komisjoni 2021. aasta tööprogramm

https://ec.europa.eu/info/publications/2021-commission-work-programme-key-documents_et

- Eurofound (2020), „Living, working and COVID-19“ (Elamine, töötamine ja COVID-19)

https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef20059en.pdf

- COM(2020) 790 final – Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Euroopa demokraatia tegevuskava kohta

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=COM%3A2020%3A790%3AFIN&qid=1607079662423>

- Kolmas Euroopa noorsootöökonventsioon, lõppdeklaratsioon

https://www.eywc2020.eu/downloads/doctrine/WebforumVeranstaltungenWebsiteBundle:Media-file-54/3rdEYWC_finaldeclaration.pdf

- ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030
25. septembril 2015 vastu võetud ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/70/1
https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E
- ÜRO 20. novembri 1989. aasta lapse õiguste konventsioon
https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&lang=en https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/default/files/un_convention_on_the_rights_of_the_child_1.pdf
- ÜRO ülemaailmne noorte tegevusprogramm
<https://www.un.org/esa/socdev/nyin/documents/wpay2010.pdf>
- „Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life, „Have Your Say!“ (noorte kohaliku ja piirkondliku tasandi ühiskondlikus elus osalemise muudetud Euroopa harta, „Avaldage arvamust!“), Euroopa Nõukogu
<https://rm.coe.int/1680702379>
- „Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life“ (Noorte kohaliku ja piirkondliku tasandi ühiskondlikus elus osalemise muudetud Euroopa harta), Euroopa Nõukogu Kohalike ja Piirkondlike Omavalitsuste Kongress
<https://rm.coe.int/1680702379>
- Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitus CM/Rec(2012)2 liikmesriikidele laste ja alla 18-aastaste noorte osalemise kohta
<https://rm.coe.int/168046c478>
- „Youth Participation in Democratic Life“ (Noorte osalemine demokraatias), EACEA, 2013
<https://www.lse.ac.uk/business-and-consultancy/consulting/assets/documents/youth-participation-in-democratic-life.pdf>

- COM(2018) 269 final – SWD(2018) 168 final „Results of the open method of coordination in the youth field 2010-2018“ (Avatud koordineerimise meetodi tulemused noortevaldkonnas (2010–2018)), mis on lisatud dokumendile „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele “Noorte kaasamine ja ühendamise ning nende mõjuvõime suurendamine – ELi uus noortestrategia“
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018SC0168> „Insights into youth policy governance“ (Teave noortepoliitika juhtimise kohta), noortepartnerlus, 2018
https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261953/122018-Insights_web.pdf/99400a12-31e8-76e2-f062-95abec820808
- „New and innovative forms of youth participation in decision-making processes“ (Uued ja uuenduslikud võimalused noorte osalemiseks otsustusprotsessides), Euroopa Nõukogu, oktoober 2017
<https://rm.coe.int/new-and-innovative-forms-of-youth-participation-in-decision-making-pro/1680759e6a>
- Analüütiline dokument noorte osalemise kohta „Young people political participation in Europe: What do we mean by participation?“ (Euroopa noorte osalemine poliitikas: mida tähendab osalemine?), noortepartnerlus
<https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261980/What+is+youth+participation.pdf/223f7d06-c766-41ea-b03c-38565efa971a>
- ELi ja Euroopa Nõukogu partnerlus noortevaldkonnas, 2020
<https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership>
<https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/covid-19>
<https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/latest-update-and-analysis>

- Euroopa Parlament, „COVID-19: MEPs ask to prevent lasting damage on youth and on sport“ (COVID-19: parlamendiliikmed paluvad vältida püsivat kahju noortele ja spordile) (27. jaanuar 2021)

<https://www.europarl.europa.eu/news/et/press-room/20210122IPR96224/covid-19-meps-ask-to-prevent-lasting-damage-on-youth-and-on-sport>

- „OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19), „Youth and COVID-19: Response, recovery and resilience““ (OECD poliitikameetmed koroonaviirusele (COVID-19) reageerimiseks, „Noored ja COVID-19: reageerimine, taastumine ja vastupanuvõime“) (11. juuni 2020)

<https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/youth-and-covid-19-response-recovery-and-resilience-c40e61c6/#endnotea0z6>

- „ILO, Youth employment“ (ILO, noorte tööhõive)

<https://www.ilo.org/global/topics/youth-employment/lang--en/index.htm>

- „Seven key findings of the Youth Governance Survey“ (Noori käsitleva haldustegevuse alase uuringu seitse peamist järeldust), OECD

<http://www.oecd.org/mena/governance/seven-key-findings-from-the-youth-governance-survey.pdf>

- Lissaboni noortefoorumi +21 (Lisboa +21) deklaratsioon noortepoliitika ja -programmide kohta, 2019

<https://www.lisboa21.gov.pt/en/content/declaracao/declaration.html>

- Algatus „Uus Euroopa Bauhaus“

https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_en